

Hroziaca epidémia antraxu v Bratislave roku 1907

MUDr. László Kiss, CSc., dr. habil.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava

3. júla 1907 ráno bol privezený na infekčné oddelenie Štátnej nemocnice 48-ročný sprievodca železníc s podozrením na meningitídu. Pri prijatí bol v kóme, febrilný, jeho stav sa rapídne zhoršoval a poobede zomrel. Primár oddelenia, Matiaš Dobrovits, nariadil pitvu. Druhý deň bol privezený 23-ročný syn sprievodcu, takisto v kóme. Pred polnocou toho istého dňa zomrel. Aj on bol prijatý s diagnózou meningitídy, ale pri jeho exite Dobrovits už vedel, že ide o špeciálny typ zápalu mozgových blán. Keď totiž prosektor nemocnice, dr. Heinrich Munker, otvoril lebku nebohého sprievodcu a uvidel višňovočervenú farbu mäkkých mozgových blán s krvnými výronmi, okamžite vyslovil podozrenie na antrax. Podozrenie bolo potvrdené mikroskopickým nálezom typických baktérií antraxu v krvi.

Doteraz uvádzané údaje sú autentické a už v auguste boli známe celej lekárskej obci Uhorska. Dobrovits totiž už 23. júla spracoval svoje prípady – 14 ochorení, 8 exitov – a jeho článok vyšiel na stránkach peštianskeho lekárskeho týždenníka Gyógyászat. Vynorí sa otázka: prečo sa tak ponáhlal Dobrovits s publikáciou kazuistik? Okrem nezištného záujmu upozorniť kolegov na zákernosť diagnostiky pri chýbaní

typickej anamnézy – priamy kontakt s chorým zvieratom, kožné prejavy („pekelná chrasta“) – mohol mať osobitný záujem, nútiaci ho včas informovať kolegov v celej krajine. V období mikroepidémie totiž už bolo známe, že koncom augusta 1907 Bratislava má byť dejiskom 34. vandrujúceho zhromaždenia uhorských lekárov a prírodovedcov. Nedostatočná informovanosť o skutočnej príčine mikroepidémie, prípadne „klebety“ o nedostatočnej kontrole mäsa v meste plánovaného zhromaždenia, by boli mohli odradiť záujemcov od pobytu v Bratislave. Vďaka aj Dobrovitsovej správe, zhromaždenie sa uskutočnilo za veľkej účasti lekárov z celého Uhorska. Pre záujemcov dr. Munker priamo v pitevni nemocnice demonštroval mikroskopické preparáty antraxu získané z prípadov mikroepidémie.

V období vandrujúceho zhromaždenia už bolo známe aj kriminálne pozadie mikroepidémie. Citujeme Dobrovitsa zo spomínaného článku: „Dvaja dedinskí starostovia, ktorí sú poverení kontrolou mäsa v dedine, spojili sa s jedným agentom mäsa, ktorý sa nezľakne od žiadneho zločinu; navzájom si vystavovali úradné povolenia o mäse dobytky trpiaceho na slezinnú sneť, pritom, aby sa zachovalo zdanie

zabíjania, agonizujúce zvieratá nožom prepichli a nechali ich vykrváčať. Prefikovaný agent mäsa predložiac vnútornosti zdravých zvierat a úradné povolenia, pokojne previezol cez rampy mesta aj mäso nakazené antraxom. V meste však predsa nemal odvahu predať mäso za plnú cenu zdravého mäsa mäsiarom a údenárom, ale našiel si mäsiarov, ktorým vôbec nebolo nápadné, že toľko mäsa, a tak pravidelne možno získať – a tak lacno pri dnešnej drahote mäsa.“

O význame mikroepidémie antraxu v Bratislave svedčí aj fakt, že keď premiér Uhorska podal správu v parlamente o stave verejného zdravotníctva Uhorska za rok 1907, uviedol: „Vzhľadom na jej neobvyklosť, považujeme za povšimnutiahodné, že slezinná sneť zapríčinila 10 úmrtí v Bratislave. Choroba bola vyvolaná konzumom mäsa zvierat na vidieku na antrax zahynutých a do mesta prevážaných.“

MUDr. László Kiss, CSc., dr. habil.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety
Palackého č. 1, 810 00 Bratislava
kiss.agi@panelnet.sk
